

CRÒNICA D'ACTIVITATS

RESSENYA DE L'EXCURSIÓ VALLÈS-MARESME, DEL DIA 29 DE NOVEMBRE.

A dos quarts de deu del matí érem a la plaça de l'Església de Santa Perpètua de Moguda, on ens esperaven el senyor Rector i el bon amic Fermí Vinyals, el qual ens féu de guia en la visita tant de l'edifici com del petit museu annex on es guarden les troballes fetes en el curs de les excavacions de l'església i també d'altres troballes del terme.

Sembla que, segons les explicacions del senyor Vinyals, fonamentades en diverses campanyes d'excavació, així com en l'estudi dels materials i en el de les restes de construccions anteriors, l'edifici fou construït sobre una vila romana. Hi ha restes de murs que poden confirmar la hipòtesi i la mateixa dedicació a Santa Perpètua, atesa la seva antiguitat, ho corrobora. El cert és que l'aspecte exterior de l'edifici no fa suposar una construcció romànica, però el seu interior presenta molts elements romànics construïts en diversos períodes. La planta actual és de tres naus amb una nau central més llarga que les altres dues i que té una capçalera amb un absis trilobat. La nau més vella, possiblement construïda sobre una habitació de la vila romana, és la de l'Evangeli i probablement fou el nucli inicial de l'església; la nau central és del segle XII i part del mur que separa pels peus la nau central de la de l'Epístola sembla tenir prou elements per a atribuir-la a època romana. Confirmaria la hipòtesi de l'antiguitat de la nau de l'Evangeli el fet que a la seva paret exterior, i avui dins de l'eixida de la casa rectoral, hi ha part d'un campanar del segle XI amb arcuacions i lesenes. L'absis, en curs d'excavació, presenta molts problemes que esperem veure resolts amb els resultats de l'excavació.

Com a complement, visitàrem el petit museu on són guardades les troballes de les excavacions, entre les quals cal destacar dues creus de pedra.

El segon edifici visitat fou Santa Maria de Gallecs, que conserva un interessant paviment paleocristià del segle Vè o VIè.

Des de Santa Maria de Gallecs anàrem a Palau-Solità, on ens reberen el rector, mossèn Gibert, i el grup d'amics encapçalat per l'alcalde, Joan Payola. L'edifici de l'església de Palau-Solità presenta també un munt de problemes, ja que sembla que va ésser capgirada i on hi ha l'actual capçalera hi havia hagut un atri.

Es tracta d'un edifici molt modificat, d'una sola nau allargada posteriorment, per les seves característiques constructives, es pot datar al segle XII. La dedicació és com la de Gallecs, de Santa Maria.

A la tarda la visita se centrà al complex de Sant Romà de Tiana. Fórem rebuts, i molt ben acompanyats, pel senyor Baró d'Esponellà, el qual ens féu els honors de la casa. Sant Romà és un dels exemples més vius de la perduració de poblament a Catalunya en un lloc, les edificacions des d'època romana se succeeixen en diversos estrats fins avui dia. El complex és situat al fons d'una petita vall a l'esquerra de la carretera que uneix Badalona amb Mollet passant per la Conreria.

Tal com diem, hi ha restes d'una vila romana, entre les quals cal destacar dos forns de ceràmica que sembla que van ésser utilitzats fins a l'època medieval. El que ens interessa més per als nostres objectius són les restes d'una capella romànica, datable al segle XI, i amb pintures al mur de l'Evangeli, les quals, segons els estudis fets, daten de final del segle XI o principi del XII. Aquestes pintures representen una escena de la Crucifixió, en la qual, a més de la figura central de Crist a la creu, hi ha Longí amb la llança i Stepharon amb l'esponja molla de vinagre al cap d'una canya.

L'església original podia haver estat construïda, com la seva pariona de Sant Martí de Montgat, pels exèrcits francesos en la seva darrera investida per la costa per a la reconquesta de Barce-

lona, encara que, tant les restes de Sant Romà com l'edifici de Sant Martí actuals, no pertanyen a aquella època, sinó que més aviat són datables, com diem més amunt, al segle XI. Al centre de l'absis es va trobar, en el curs de les excavacions, l'altar.

A Sant Romà, a més a més de la vila excavada i de l'església romànica, hi ha un centre d'estudis amb un laboratori arqueològic, un museu, una biblioteca i un arxiu de documents de la casa. L'edifici de la masia amb la seva torre de defensa és també molt interessant, així com el seu contingut.

MARIA PORTER i MOIX

RESUM DE LA CONFERÈNCIA DEL DIA 7 DE DESEMBRE

Trinidad SÁNCHEZ PACHECO: Les ceràmiques

La senyora Sánchez Pacheco començà la seva dissertació assenyalant la diferència entre les ceràmiques vernissades amb òxid de ferro (que dona el color vermell) o de coure (que dona el color verd), junt amb òxid de plom (que dona el vidriat), fetes amb una sola cuita i que són usades comunament a la cuina, vulgarment anomenada "terrisa", i les esmaltades, que són les que tenen el fons blanc obtingut amb l'òxid d'estany i que necessiten dues cuites, la primera per a donar consistència a la peça, que després és banyada en l'òxid d'estany i, quan aquest és sec, són decorades amb l'òxid de coure (que dona el color verd) i l'òxid de manganès (que dona el color morat negrós dels perfils dels dibuixos). Aquesta ceràmica decorada era usada com a vaixel·la.

Fins a l'inici del segle XIV hi havia tres menes de vaixel·les:

- a) de fusta.— és la de les classes socials més pobres, però que també era usada per classes més altes i que no ha deixat gairebé cap resta.
- b) de metall, coure o plata.— és la de les classes socials més altes, la de plata és la més corrent a la Cort.
- c) ceràmica decorada (esmaltada).— va substituint les altres dues, especialment la de metall.

Les primeres notícies que tenim, extretes de documents escrits, sobre la ceràmica decorada són de la segona meitat del segle XIII i les peces trobades en excavació coincideixen amb peces de Paterna o fins i tot de Terol de la mateixa època.

Hi ha molta documentació sobre els diversos gremis de terrissers que eren al principi tres, el dels *ollers* que feien les peces de cuina, el dels *gerrers* que feien gerres per a contenir cereals o altres productes o líquids i també servien per al transport, àdhuc per al de peces de ceràmica més petites, mitjançant grans gerres eixarpellades amb unes teles gruixudes embreades i el dels *rajolers* que feien les rajoles. El 1302 s'ajunten els tres gremis per formar una Confraria sota el patronatge de Sant Hipòlit a l'església de Natzaret de Barcelona, possessió del monestir de Poblet i que desaparegué durant la guerra de la Independència.

Més tard apareixen documentats els *blanquers* anomenats "escudellers blancs", que feien la ceràmica decorada; eren anomenats així per raó del color blanc de l'òxid d'estany que utilitzaven com a fons en la decoració de les peces. El 1380 s'ajunten a la Confraria dels altres terrissaires.

Els terrissaires tenien els obradors bàsicament en dos barris de la ciutat, el del Raval (actual carrer de Tallers i voltants) i el del Pi (carrers d'Escudellers, Escudellers blancs, etc.).

La legislació és abundant. El 1324 es proclama un ban dient que els forns havien d'estar situats fora muralla en evitació d'incendis. Hi ha un decret ordenant que les grans gerres (alfàbies o tenalles) havien de portar el segell del terrisser. Un altre ban prohibia d'agafar la terra del carrer (sembla que la que hi havia prop de les Drassanes era molt bona). A l'església del Pi hi ha el llibre